

Zařízení pro zajištění cizinců

Bělá-Jezová

Zpráva z návštěvy zařízení

Adresa zařízení:	Jezová 1501, 294 21 Bělá pod Bezdězem
Zřizovatel:	Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra
Ředitel:	Ing. Viliam Andrassy
Typ zařízení:	zařízení pro zajištění cizinců
Kapacita:	246 lůžek
Datum návštěvy:	22. listopadu 2016
Datum vydání zprávy:	22. prosince 2016
Návštěvu provedli:	Mgr. Nikola Marečková, Mgr. Pavel Doubek, Mgr. Anna Láníčková, Mgr. et Mgr. Linda Janků

Obsah

Úvodní informace	3
A. Systematická návštěva a její cíl	3
B. Zpráva z návštěvy a vyjádření zařízení	3
C. Navržená opatření k nápravě	4
D. Informace o zařízení	4
E. Průběh návštěvy	5
Rodiny s dětmi	6
1. Příjmová budova: zamřížovaná okna, katry, úzkost	7
2. Obytné prostory: nadmíra bezpečnostních prvků	9
3. Venkovní prostory: všudypřítomné ploty a hlídky	13
Závěr	16
Přehled opatření k nápravě	17

Úvodní informace

A. Systematická návštěva a její cíl

Na základě ustanovení § 1 odst. 3 a 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, provádím systematické návštěvy zařízení, v nichž se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě z rozhodnutí orgánu veřejné moci, anebo v důsledku závislosti na poskytované péči. Cílem těchto systematických návštěv je posílit ochranu osob omezených na svobodě před všemi formami špatného zacházení.

Návštěvy probíhají zásadně neohlášeně a jejich provedením zpravidla pověřuji zaměstnance Kanceláře veřejného ochránce práv.¹ Šetření spočívá v prohlídce zařízení, pozorování, rozhovorech s vedoucím, zaměstnanci a cizinci, studiu vnitřních předpisů zařízení a dokumentace včetně zdravotnické.²

B. Zpráva z návštěvy a vyjádření zařízení³

Z každé systematické návštěvy pořizuji zprávu, jejíž součástí mohou být návrhy opatření k nápravě. Zpráva slouží k dialogu se zařízením a jako vodítko k prevenci nebo odstranění špatného zacházení.

Zprávu zašlu zařízení a vyzvu je, aby se k mým zjištěním a navrženým opatřením vyjádřilo. Shledám-li vyjádření zařízení nebo dalších oslovených orgánů dostatečným, vyrozumím je o tom. Mohu si rovněž vyžádat doplňující vyjádření. Rozhodující je pak vysvětlení zjištěných pochybení, doložení navržených opatření k nápravě či hodnověrný příslib jejich realizace. Neshledám-li vyjádření zařízení nebo dalších oslovených orgánů dostatečným, vyrozumím o tom nadřízený úřad (případně vládu, není-li nadřízeného úřadu), případně informuji veřejnost.⁴ Rovněž mohu přijet na kontrolní návštěvu.

Po ukončení vzájemné komunikace zprávu z návštěvy zařízení včetně obdrženého vyjádření anonymizuji (vyjma jmen osob pověřených vedením zařízení) a zveřejním na svých internetových stránkách v sekci <http://www.ochrance.cz/ochrana-osob-omezenych-na-svobode/>.⁵

---

1 V souladu s § 25 odst. 6 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv.

2 V souladu s § 21 ve spojení s § 15 zákona o veřejném ochránci práv.

3 Vysvětluji postup, který plyne z § 21a odst. 3 a 4 zákona o veřejném ochránci práv.

4 Tzv. sankční opatření, u kterých se postupuje obdobně podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

5 V souladu s § 23 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

C. Navržená opatření k nápravě

Navržená opatření k nápravě jsou zpravidla různá svou naléhavostí, náročností a dobou potřebnou k provedení. Při jejich formulaci navrhuji také termín realizace, přičemž očekávám, že zařízení jej buď respektuje, anebo odůvodněně navrhne jiný termín.

Opatření dělím na bezodkladná, s delší lhůtou a průběžná, a pro snazší orientaci poskytuji v závěru zprávy jejich přehled.

- **Bezodkladná opatření** je třeba provést zpravidla do 7 dnů od obdržení zprávy. Je-li jejich realizace náročná, je třeba je provést v nejkratší možné době. Za bezodkladná pokládám opatření, která považuji za naléhavá a přiřkládám jim velkou důležitost, anebo která považuji za objektivně snadno realizovatelná. Očekávám, že zařízení ve vyjádření ke zprávě (1) sdělí, že navržené opatření realizovalo, nebo (2) sdělí, v jakém konkrétním termínu navržené opatření realizuje, nebo (3) navrhne jeho alternativu s konkrétním termínem naplnění.
- **Opatření s delší lhůtou** je třeba provést ve stanovené lhůtě, zpravidla do jednoho, tří, šesti měsíců nebo do jednoho roku. Na realizaci opatření trvám, ale uznávám, že si vyžádá delší čas. Očekávám, že zařízení ve vyjádření ke zprávě (1) sdělí, že opatření realizuje v navržené lhůtě, nebo (2) sdělí, v jakém jiném konkrétním termínu opatření realizuje, nebo (3) navrhne jeho alternativu s konkrétním termínem naplnění.
- **Opatření s průběžným plněním** formuluji tam, kde je třeba zavést do praxe určitý pracovní postup nebo styl práce, nebo naopak něčeho se napříště zdržet. Očekávám, že se tak stane bezodkladně a bude se dbát na uplatňování do budoucna. Očekávám, že zařízení ve vyjádření ke zprávě (1) sdělí, že opatření bylo realizováno a jak, nebo (2) kdy a jak se tak stane, nebo (3) navrhne jeho alternativu.

D. Informace o zařízení

Podmínky zajištění v zařízení pro zajištění cizinců upravuje zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně pozdějších předpisů (dále jen zákon o pobytu cizinců).

V zařízení pro zajištění cizinců jsou cizinci zbaveni osobní svobody zejména z důvodu zajištění za účelem předání cizímu státu, či za účelem realizace správního vyhoštění.⁶ Spolu se zajištěnými cizinci mohou být dle § 140 zákona o pobytu cizinců ubytováni i cizinci, vůči kterým má zajištěný vyživovací povinnost nebo je má v péči, nelze-li zajistit péči o ně jiným způsobem.

Výkon zajištění v zařízení není výkonem trestu odnětí svobody za spáchaný trestný čin. Jde o zajištění, o kterém rozhodl správní úřad, jehož účelem je realizovat opatření státu v oblasti přistěhovalectví (např. přemístění žadatelů o mezinárodní ochranu do jiného členského

---

⁶ § 124 a § 129 zákona o pobytu cizinců

státu Evropské unie, který je příslušný k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu, předání cizince do jiného státu na základě readmisní dohody, či vyhoštění z území České republiky).

Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová (dále jen ZZC Bělá-Jezová) je jedním ze tří zařízení tohoto typu, zřízených Správou uprchlických zařízení v gesci Ministerstva vnitra. Je určeno pro ubytování zajištěných žen a rodin s dětmi. Zařízení je rozděleno na několik samostatných ubytoven, příjmové oddělení, zdravotnické středisko, dětské centrum a centrální budovu s jídelnou. Součástí zařízení je také psinec s několika psy. Aktuální deklarovaná kapacita zařízení činí 246 lůžek. V době návštěvy bylo v zařízení umístěno 9 žen vietnamské, ruské a ukrajinské národnosti, které byly ubytované v budově B. V zařízení se v době návštěvy nenacházely žádné děti.

E. Průběh návštěvy

Návštěva proběhla dne 22. listopadu 2016 bez předchozího ohlášení. Vedoucí střediska byl o jejím zahájení osobně informován. Jemu a vedoucímu policejního útvaru při zařízení bylo rovněž předáno pověření k provedení návštěvy a vyžádána potřebná dokumentace. Na místě zastížený personál poskytl veškerou vyžádanou součinnost, za což děkuji.

Návštěvu provedli právníci Kanceláře veřejného ochránce práv (dále jen Kancelář) Mgr. Nikola Marečková, Mgr. Pavel Doubek, Mgr. Anna Láníčková a Mgr. et Mgr. Linda Janků.

Rodiny s dětmi

Vzhledem k tomu, že je ZCC Bělá-Jezová určeno pouze pro zajištěné ženy a rodiny s dětmi, zaměřila jsem se při své návštěvě na to, jaké podmínky poskytuje zařízení ubytovaným rodinám s dětmi. Zjišťovala jsem, zda splňuje odpovídající požadavky na prostředí, ve kterém musí děti pobývat v řádu dnů až měsíců.⁷

Od mé poslední návštěvy v roce 2015 významně poklesl počet zajišťovaných osob v zařízení. V důsledku toho se ubytovací podmínky v zařízení v mnohém zlepšily. Od poslední návštěvy přibyly před ubytovacími budovami také venkovní herní prvky. Vedení zařízení plánuje provést do konce roku 2017 několik rekonstrukcí v areálu. V budově A a B dokončuje práce na výstavbě dětských koutků – dvoupokojových buněk vybavených dětským nábytkem a hračkami. Také plánuje zřídit v každé budově pokoj s dřevěným nábytkem, určený pro ubytování rodin s dětmi. Dále má v úmyslu proměnit stávající dětské centrum ve školní třídu a barevně natřít fasády budov.

Velmi oceňuji iniciativu všech zaměstnanců zařízení. Zjištění z návštěvy však ukázala, že v zařízení se stále nachází mnoho restriktivních opatření, která i přes dobrou vůli personálu znemožňují pobyt dětí v ZCC Bělá-Jezová. Při hodnocení zjištění uvedených ve zprávě vycházím zejména z aktuální judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále jen ESLP), ve které ESLP poukazuje na nutnost absence jakýchkoliv restriktivních prvků v zařízeních, v nichž se zajišťují rodiny s dětmi.⁸

---

⁷ Doba zajištění může podle § 125 zákona o pobytu cizinců dosahovat 180 dnů a ve výjimečných případech dokonce 545 dnů; v případě cizince mladšího 18 let nebo rodiny s nezletilými dětmi nesmí doba zajištění překročit 90 dnů.

⁸ Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 19. ledna 2012, Popov proti Francii č. 39472/07, rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 12. července 2016 ve věci A. B. a ostatní proti Francii č. 11593/12, R. C. a V. C. proti Francii, č. 76491/14, R. K. proti Francii, č. 68264/14, A. M. a ostatní proti Francii, č. 24587/12 a R. M. a ostatní proti Francii, č. 33201/11.

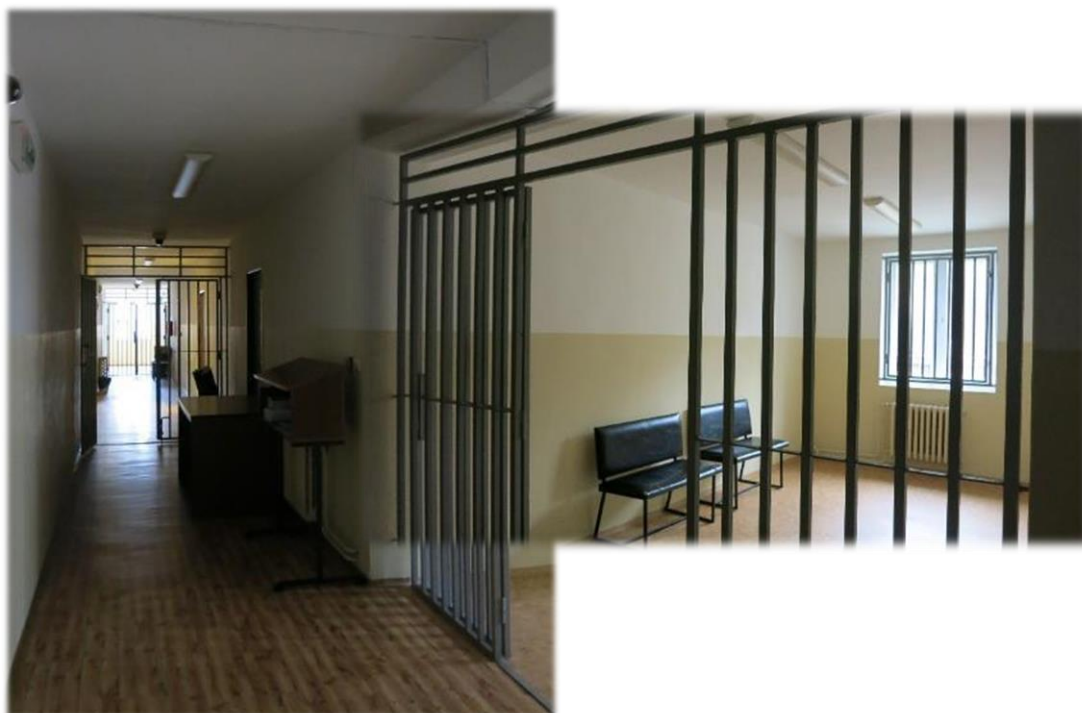

1. Příjmová budova: zamřížovaná okna, katry, úzkost

Podle zákona provádí policie při umístění zajištěného cizince do zařízení jeho osobní prohlídku a prohlídku jeho věcí, aby zjistila, zda u sebe nemá doklad potvrzující jeho totožnost, anebo zakázané věci.⁹

1.1 Odstraňte mříže a katry v příjmovém oddělení

Policisté informovali zaměstnance Kanceláře o tom, že každý cizinec musí při umístění do ZZC Bělá-Jezová projít příjmovým oddělením, na němž se prohlídky provádějí. Jedná se o samostatnou budovu, ve které sídlí policejní útvar při zařízení. Přijíždí se k ní samostatným koridorem, který z obou stran lemuje plot s ostnatým drátem. Příjmové oddělení tvoří chodba rozdělená katrem na dvě části. Okna v příjmovém oddělení jsou zajištěna mřížemi. Součástí chodby je takzvaná „čekárna“ oddělená od chodby rovněž katrem. Zde musí cizinci společně s dětmi vyčkávat, než na ně přijde řada. Policisté uvedli, že cizinci v této „čekárně“ stráví zpravidla 15 minut v závislosti na okolnostech (počet přijímaných, množství osobních věcí apod.). Policisté dále uvedli, že v případě rodin s dětmi, se snaží tuto dobu zkrátit.

Obrázek č. 1: chodba příjmového oddělení s katry. Obrázek č. 2: čekárna se zamřížovaným oknem.

Celé příjmové oddělení působí vězeňským dojmem. Mříže v oknech a katry vyvolávají pocity úzkosti u dospělých osob, natož pak u malých dětí (viz obrázek č. 1: chodba příjmového oddělení s katry a obrázek č. 2: čekárna se zamřížovaným oknem). Čekárna svým vzhledem připomíná policejní celu. Přestože se policisté snaží zkrátit dobu prohlídek u rodin s dětmi,

---

⁹ § 137 zákona o pobytu cizinců.

považuji i krátký pobyt dětí v této čekárně za nepříjemný. Samotná přítomnost příslušníků policie na tomto oddělení působí zastrašujícím dojmem. V kumulaci s mřížemi, katry a přítomným monitorovacím zařízením v dětech jen zvyšuje strach a úzkost. Příjmovým oddělením musí navíc děti projít vícekrát za svůj pobyt v zařízení, a to vždy když se do zařízení vrací za doprovodu svých rodičů (např. od soudu nebo z nemocnice). Nadměrná přítomnost bezpečnostních prvků je pozůstatkem z doby, kdy se v zařízení zajišťovali i muži samostatně. Vzhledem k tomu, že nyní a také do budoucna má zařízení sloužit pouze pro ženy a rodiny s dětmi, hodnotím tato bezpečnostní opatření jako nadbytečná a v rozporu s judikaturou ESLP.¹⁰

Opatření:

- 1) **Odstraňte všechny mříže z oken a katry na příjmovém oddělení (bezodkladně).**

1.2 Zajistěte důstojnější místnost pro osobní prohlídky, vybavenou rohožemi a odkládací plochou pro oblečení

Osobní prohlídky cizinců se provádějí při každém vstupu cizince (vyjma dětí) do zařízení. Provádějí je policisté na příjmovém oddělení. Policisté zaměstnancům Kanceláře sdělili, že děti u osobních prohlídek rodičů nejsou přítomné, musí však po tu dobu setrvat s druhým rodičem v čekárně. Osobní prohlídky se provádějí v místnosti přímo navazující na toalety, ve které se nachází pouze umyvadlo.

V místnosti pro provádění osobních prohlídek chybí jakákoliv odkládací plocha a rohože – osoba si tak nemá kam odložit své osobní věci, a pokud se má vyzout, musí stát na studené kachličkované podlaze. Uvedené zjištění mě vede ke konstatování, že podmínky v místnosti pro provádění osobních prohlídek neodpovídají ani standardům stanoveným pro tyto druhy místností ve věznicích, podle nichž se „*osobní prohlídka provádí v určené, dostatečně vytápěné místnosti vybavené rohožemi, odkládacími lavicemi a věšáky*“.¹¹ Provádění prohlídek na toaletách může v některých cizincích vzbudit a prohloubit pocit studu a ponížení.

Opatření:

- 2) **Zajistěte důstojnější místnost pro provádění osobních prohlídek, vybavenou rohožemi a odkládací plochou pro oblečení (bezodkladně).**

---

¹⁰ Odkazuji zejména na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 12. července 2016 ve věci A. B. a ostatní proti Francii č. 11593/12.

¹¹ Viz § 89a odst. 3 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky o vězeňské a justiční strážní č. 23/2014.

2. Obytné prostory: nadmíra bezpečnostních prvků

Aktuální judikatura ESLP poukazuje na skutečnost, že hodnocení pobytu dětí v zařízení pro zajištění cizinců ovlivňují tři základní faktory: věk dítěte, délka jeho zajištění a způsobilost místa pro pobyt dětí.¹² Prostředí musí působit co nejvíce přirozenějším dojmem, poskytovat dítěti dostatek podnětů pro jeho pozitivní psychický rozvoj a navodit v něm pocit bezpečí. Zařízení by se proto mělo vyvarovat nadbytečných bezpečnostních prvků, které jsou pro dítě významným zdrojem stresu a neklidu. Vždy je třeba brát ohled na nejlepší zájem dítěte.

Ze záznamů o cizincích, které mi Správa uprchlických zařízení poskytla, plyne, že v období od listopadu 2015 do listopadu 2016 bylo v zařízení umístěno 153 dětí, přičemž nejkratší pobyt trval 2 dny a nejdelší 86 dnů. Průměrná doba pobytu dětí se pohybuje okolo 55 dnů. S prodlužující se dobou zajištění dětí v zařízení se rapidně snižuje ospravedlnitelnost jakýchkoliv restriktivních opatření, která na děti a jejich rodiče v zařízení působí.¹³

2.1 Zrušte stálý dohled pracovníků SBS v obytných budovách

V aktuálně obývané budově B hlídkuje na každém patře jeden pracovník soukromé bezpečnostní služby (dále jen pracovník SBS), oblečený v černém služebním stejnokroji. Každý pracovník SBS je vybavený vysílačkou. Jejich úkolem je střežit klid na patře. Pracovníci SBS rovněž střídavě s policisty zajišťují monitoring kamerového systému, který je rozmístěný ve všech společenských prostorech. V případě nenadálé události vyžadující zásah, musí pracovníci SBS povolát policejní útvar, neboť sami nemají právo zasahovat ani vstupovat do pokojů cizinců.

Přítomnost pracovníků SBS na patře působí zastrašujícím dojmem. Vzhledem k tomu, že všechny společenské prostory kontrolují kamery, považují osobní přítomnost pracovníků SBS v budovách za nadbytečnou. Jedná se pouze o další represivní prvek, který v zařízení pro zajištění rodin s dětmi nemá své místo.

Opatření:

- 3) **Zrušte stálý dohled pracovníků SBS v obytných budovách (bezodkladně).**

2.2 Odstraňte kovové zábrany v oknech a dveřích na balkon

V zařízení postupně dochází k odstraňování mříží z oken budov. Namísto nich však vedení nainstalovalo před všechna okna kovové zábrázky, které neumožňují otevřít okna ani balkonové dveře na více než 10 centimetrů (viz obrázek č. 3), v některých případech dokonce ne více než na 3 centimetry (viz obrázek č. 4). Cizinci i personál si stěžovali na to, že kvůli zábrázkám není možné v místnostech dostatečně větrat.

---

¹² Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 12. července ve věci R. M. a ostatní proti Francii č. 33201/11.

¹³ Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 12. července 2016 ve věci A. B. a ostatní proti Francii č. 11593/12.

Obrázek č. 3 a 4: zábránky proti otevření oken.

Sdílím obavy personálu o bezpečnost malých dětí, nikoliv však pochopení pro zvolené řešení. Napevno přivrtané zábránky neumožňují rodičům ani samostatně ubytovaným ženám prakticky žádnou manipulaci s okny. Cizinci si ani nemohou vyjít ven na balkon.

Existují jiné, méně restriktivní mechanismy, které jsou určeny přímo k ochraně dětí před vypadnutím z otevřeného okna. Mám na mysli například bezpečnostní řetízky, anebo dětské pojistky do oken, se kterými může cizinec-rodíč samostatně manipulovat. V případě, že je třeba v místnosti vyvětrat, může pojistky sám oddělat a okno otevřít. Pokud se v pokoji nachází dítě, může rodič pojistky podle vlastního uvážení opětovně nasadit.

Opatření:

- 4) **Odstraňte kovové zábrany v oknech a dveřích na balkon (do 3 měsíců).**

2.3 Zajistěte cizincům přístup k lednici pro ukládání potravin a průběžně je o této možnosti informujte

Zařízení umožňuje cizincům nákup potravin. Všichni cizinci si však stěžovali na to, že si je nemají kam ukládat do chladu. Nezbyvá jim tak nic jiného, než je při chladnějším počasí vyskládat škvírou na parapet za oknem (viz obrázek č. 6: potraviny vyskládané na parapetu za oknem). Ubytovatelky zaměstnancům Kanceláře sdělily, že mají pro cizince vyhrazenou lednici, která je umístěna u nich v kanceláři, a do které si mohou kdykoliv ukládat potraviny. V době návštěvy však byla lednice prázdná a cizinky o její existenci nevěděly. V balíčku informací, které dostávají cizinci při příjmu, stojí pouze neurčitá zmínka o možnosti skladovat potraviny v lednici, „*jež je ve správě provozovatele v jím určených prostorách*“. Mimo to je na nástěnce v ubytovně vyvěšena informační cedule jen v českém a anglickém jazyce, podle které si cizinci mohou potraviny ukládat nebo vybírat z lednice pouze v časech od 9:30 do 10:00 a od 18:00 do 18:30 hod. (viz obrázek č. 5: detail informační nástěnky). Nenacházím však důvod, proč by cizinci nemohli mít přístup do lednice během celého dne.

Obrázek č. 5: detail informační nástěnky, obrázek č. 6: potraviny vyskládané na parapetu za oknem.

Opatření:

- 5) **Zajistěte cizincům celodenní přístup do lednice pro ukládání potravin (bezodkladně). Průběžně je informujte o této možnosti.**

2.4 Odstraňte katr před prostorem s volnočasovými aktivitami

Zařízení nabízí k volnočasovému vyžití rodičů i dětí několik aktivit. V budově A se nachází keramická dílna a posilovna, v budově B výtvarná dílna, kino apod. Vstupy do těchto prostor zatarasuje vysoký katr, ač jsou místnosti jednotlivě zamykatelné. Katr je mimo dobu určenou pro využívání volnočasových aktivit zamčený (viz obrázek č. 7: katr před prostorem s volnočasovými aktivitami). Děti jsou pohledu na něj vystaveny opakovaně, vždy při vchodu do budovy a vstupu do dílen.

Obrázek č. 7: katr před prostorem s volnočasovými aktivitami.

Oceňuji, že se nabídka aktivit se od minulé návštěvy rozšířila. Veškeré snahy personálu však zbytečně maří další z mnoha sekuritizačních prvků – zmíněný katr před vchodem do dílen.

V dítěti může evokovat pocit vězeňského prostředí. Katr podle mého názoru neplní žádnou funkci, neboť všechny dílny jsou jednotlivě zamykatelné a nehrozí tak, že by se děti v dílnách pohybovaly bez dozoru.

Opatření:

- 6) **Odstraňte katr před prostorem s volnočasovými aktivitami (do 3 měsíců).**

2.5 Umožněte cizincům mít u sebe zapalovač

Cizinky si stěžovaly na to, že u sebe nemohou mít zapalovač. Pokud si chtějí jít ven zakouřit cigaretu, musí požádat o „připálení“ venku stojícího pracovníka SBS.

Toto bezpečnostní opatření považuji za neopodstatnělé a do jisté míry ponižující. Ve srovnání s vězeňskými standardy, podle nichž mohou mít odsouzení u sebe zapalovač nebo sirky, jde o přísné opatření.¹⁴

Opatření:

- 7) **Umožněte cizincům mít u sebe zapalovač (bezodkladně).**

2.6 Zajistěte pro cizince levnější telekomunikační služby

Při návštěvě zaměstnanci Kanceláře zjistili, že cizinci mají k dispozici telefonní kartu v hodnotě 180 Kč. Jednu kartu obdrží po přijetí do zařízení, další po uplynutí každých 90 dnů. Volání z telefonní karty stojí 15 Kč za impuls.¹⁵ Cizinky si stěžovaly na to, že při takové ceně hovoru jim jedna telefonní karta vystačí maximálně na hovor blízkým do zahraničí jedenkrát za tři měsíce, což potvrdil i personál zařízení.¹⁶

Tímto problémem jsem se již v minulosti zabývala a navrhla opatření ve zprávě z roku 2014.¹⁷ Neboť stále trvám na nápravě, **sdělte mi prosím, jak vedení zařízení v této věci pokročilo.** Stávající systém je neefektivní a představuje pro cizince velmi vysoké náklady. Ba co víc, ve svém důsledku je omezuje v komunikaci se svými blízkými.

Opatření:

- 8) **Zajistěte pro cizince levnější telekomunikační služby (do 6 měsíců).**

---

14 Například z čl. 17 nařízení generálního ředitele vězeňské služby č. 2/2016 plyne, že minimální sortiment vězeňské kantýny musí zahrnovat zápalky a zapalovače, které si odsouzení mohou bez omezení opatřovat a tudíž i držet u sebe.

15 O2. Telefonní automaty [online]. Praha. O2, a. s. [cit. 13. 12. 2016]. Dostupné z: http://www.o2.cz/osobni/203298-volani/51252-telefonni_automaty.html.

16 Jeden impuls v rámci hovorů do mobilních sítí v České republice trvá 60 s. Při volání do evropských zemí a několika vybraných mimoevropských zemí trvá impuls 38 s, při volání do ostatních zemí 18 s. Při využití služby Xcall je impuls účtován po 90 sekundách (zvýhodněné volání do vybraných 60 zemí světa; nutno vytočit speciální předvolbu). Přednabitá karta (180 Kč) tak například vystačí na cca 2:30 min. hovoru do Mongolska, Kosova, Sýrie, Íránu, Pakistánu (země, u kterých není možné využít služby Xcall).

17 Zpráva z návštěvy zařízení ze dne 18. února 2015, sp. zn. 24/2014/NZ/OV, dostupné z: <http://kvopap:81/KVOPEsoSearch/Nalezene/Edit/14615>.

3. Venkovní prostory: všudypřítomné ploty a hlídky

Všem zajištěným cizincům musí být zajištěn pobyt na čerstvém vzduchu. Obzvláště pro děti je pohyb venku velmi důležitý.¹⁸ Stejně jako vnitřní, tak i venkovní prostory musí splňovat všechny požadavky pro pobyt dětí v zařízení. Venkovní prostory musí být vybavené herními prvky pro děti a působit co nejpřirozeněji – tak, aby se zde dítě cítilo dobře a bezpečně. Děti by neměly být vystaveny žádným sekuritizačním prvkům v zařízení, které negativně působí na jejich psychický stav.¹⁹

3.1 Odstraňte všechny vnitřní ploty a ostnaté dráty v zařízení

Celý areál zařízení ohraničuje červený bezpečnostní plot. Samotný areál je pomocí třímetrových plotů s ostnatými dráty rozdělený na několik režimových částí - obytné budovy s přílehlými dětskými hřišti, zdravotní středisko, příjmové oddělení a dětské centrum.

Zaměstnanci Kanceláře při návštěvě zjistili, že venkovní prostory před budovami jsou vybavené několika novými prolézačkami a pískovišti, což oceňují. Z hřiště však nelze vysoké ploty s ostnatými dráty přehlédnout (viz obrázek č. 9: plot kolem dětského hřiště). Pohled na ně se dětem naskýtá i z oken ubytovny (viz obrázek č. 8: výhled z okna ubytovny na plot s ostnatým drátem).

Obrázek č. 8: výhled z okna ubytovny na plot s ostnatým drátem, obrázek č. 9: plot kolem dětského hřiště.

Jedná se o jasný bezpečnostní prvek, který je všude stále přítomen. Při přesouvání mezi jednotlivými budovami cizinec prochází doslova alejemi z plotů. Pohyb po areálu v člověku

---

18 Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci R. K. a ostatní proti Francii č. 68264/14, bod 69, dále R. M. a ostatní proti Francii č. 33201/11, bod 73.

19 Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 12. července 2016 ve věci A. B. a ostatní proti Francii č. 11593/12, bod 113.

vyvolává velmi stísnující pocit a pro pobyt dětí je z pohledu výše jmenované judikatury ESLP zcela nevhodný.

Vedení zařízení zaměstnancům Kanceláře sdělilo, že postupně odstraňuje některé ostnaté dráty a plánuje přetříť ploty na zelenou barvu, aby na děti působily přátelštěji. Jsem však přesvědčena o tom, že ani barva nezmění nic na negativním vnímání všudypřítomných plotů, které navíc nemají jakékoliv bezpečnostní opodstatnění.

Opatření:

4. Odstraňte všechny vnitřní ploty a ostnaté dráty v zařízení (do 3 měsíců).

4.1 Zajistěte pracovníkům SBS civilní uniformy, které nepůsobí zastrašujícím dojmem

Každou plotem oddělenou část areálu nepřetržitě hlídají dva až tři pracovníci SBS, kteří spolu komunikují prostřednictvím vysílaček. Jsou oblečeni v černých uniformách, které připomínají uniformy ozbrojených složek. Děti jsou nucené hrát si v jejich nepřetržitě přítomnosti a přichází s nimi neustále do kontaktu (viz obrázek č. 10: pracovník SBS v černé uniformě na hřišti).

Uniformy působí zastrašujícím dojmem. Jedná se o další represivní prvek, který lze zmírnit volbou civilnějšího oděvu s určitým prvkem, jenž by sice pracovníky SBS odlišoval od ostatních osob v zařízení, zároveň však nepůsobil tak negativně. Podobně odsuzuje

Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání černé mundury pracovníků SBS např. ve zdravotnických zařízeních a upozorňuje na jejich negativní působení na klienty zařízení.²⁰ Zcivilnění oděvu pracovníků SBS bylo rovněž jedním z bodů jednání mezi mnou a ministrem vnitra Milanem Chovancem, a tehdejší ředitel Správy uprchlických zařízení Mgr. Miloslav Koudelný byl naplněním tohoto požadavku zaúkolován.²¹

Obrázek č. 10: pracovník SBS v černé uniformě na hřišti.

20 Zpráva Evropského výboru pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání z návštěvy Rakouska CPT/Inf (2015) 34, bod 135.

21 Zápis z jednání veřejné ochránkyně práv a ministra vnitra ze dne 12. listopadu 2015.

Opatření:

5. Zajistěte pracovníkům SBS civilní uniformy, které nepůsobí zastrašujícím dojmem (bezodkladně).

5.1 Omezte eskortování pracovníky SBS při pohybu cizinců po venkovních prostorách areálu

Ze zjištění při návštěvě vyplynulo, že cizinci se po areálu zařízení nemohou pohybovat sami. Pokud chtějí navštívit zdravotnické středisko nebo například dětské centrum, mohou tak učinit pouze v doprovodu pracovníka SBS. Výjimkou jsou děti, které si před návštěvou dětského centra vyzvedává na ubytovně vychovatelka. Pokud však děti doprovázejí rodiče, vždy je eskortuje jeden z pracovníků SBS.

Náplň činnosti pracovníků SBS dokresluje výrazně režimový charakter zařízení. Volnost pohybu cizinců uvnitř zařízení by přitom měla být omezena co nejméně.²² Zatímco v Příjímacím středisku Zastávka u Brna se cizinci mohou po areálu pohybovat bez omezení, aniž by je musel kdokoliv mezi budovami eskortovat, v ZZC Bělá-Jezová tomu tak není. Pokud má však toto zařízení plnit funkci zajišťovacího střediska pro ženy a pro rodiny s dětmi, je nezbytné, aby byl tento další zbytečný bezpečnostní prvek odstraněn.

Opatření:

6. Omezte eskortování pracovníky SBS při pohybu cizinců po venkovních prostorách areálu (bezodkladně).

6.1 Zrušte pochůzky se psy uvnitř areálu

Při vstupu do zařízení zaznamenali zaměstnanci Kanceláře na vrátnici hlídacího psa. Pracovníci SBS jim sdělili, že pes patří soukromé bezpečnostní službě. Pravidelně s ním obchází celé zařízení z vnější strany a také s ním kontrolují prostor mezi vnějším plotem a třímetrovými ploty uvnitř areálu. Do budov však psy zpravidla nevodí.

Za problematickou považují skutečnost, že děti mohou psa při obchůzkách psodů zpozorovat přes třímetrový plot, když si například hrají na hřišti. Jeho neustálá viditelná přítomnost v areálu zařízení vytváří další v řadě sekuritizačních prvků, které ve svém souhrnu narušují přirozenost působení prostředí vhodného pro pobyt dětí.

Opatření:

7. Zrušte pochůzky se psy uvnitř areálu (bezodkladně).

---

²² Záruky pro neregulární migranty zbavené osobní svobody. Výňatek z 19. všeobecné zprávy Evropského výboru pro zabránění mučení a jinému nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání CPT/Inf(2009)27, bod 79.

Závěr

Oceňuji snahu o zlepšení podmínek v ZZC Bělá-Jezová, kterou projevil personál a vedení zařízení od mé poslední návštěvy. Jsem si dobře vědoma toho, že se zaměstnanci snaží dětem co nejvíce zpříjemnit pobyt v zařízení. Pozitivně hodnotím výstavbu dětských koutků, vybavení dětského centra a nových venkovních herních prvků pro děti. Rovněž plány vedení zařízení na rekonstrukci dětských pokojů, novou barevnou fasádu budov a výstavbu školní třídy beru na vědomí a pevně doufám v jejich realizaci v brzké době.

Veškeré uvedené snahy zaměstnanců zařízení však maří několik nepřehlédnutelných sekuritizačních opatření, která činí zařízení ve světle aktuální judikatury ESLP nezpůsobilým pro zajišťování rodin s dětmi. Některá pochybení, na něž ve své zprávě poukazuji, možná samostatně nedosahují takové závažnosti. Ve své kumulaci však představují pro dítě významný zdroj stresu a neklidu. V kombinaci s nízkým věkem dítěte a délkou zajištění pak mohou v individuálních případech vést k porušení článku 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen Úmluva), což nedávno potvrdil i Evropský soud pro lidská práva vydáním dvou předběžných opatření na propuštění rodin s dětmi ze ZZC Bělá-Jezová.²³ Současně je však třeba poznamenat, že ve světle zmiňované judikatury ESLP může i zajištění nezletilého dítěte v délce několika dnů v zařízení, které splňuje požadované materiální podmínky, představovat porušení článku 3 Úmluvy.

Apeluji proto na vedení zařízení, aby co nejdříve splnilo mnou navržená opatření, aby již v budoucnu nedocházelo k podobným krokům ze strany Evropského soudu pro lidská práva. V případě, že toho zařízení nebude schopno, je nepřijatelné do něj rodiny s dětmi umisťovat.

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

---

23 A. O. a další proti České republice, stížnost č. 52274/15 ze dne 19. října 2015 a L. P. a další proti České republice, stížnost č. 61025/16 ze dne 21. října 2016.

Přehled opatření k nápravě

Bezodkladně	<ul style="list-style-type: none"> • zajistěte důstojnější místnost pro osobní prohlídky, vybavenou rohožemi a odkládací plochou pro oblečení • zrušte stálý dohled pracovníků SBS v obytných budovách • zajistěte cizincům přístup k lednici pro ukládání potravin • umožněte cizincům mít u sebe zapalovač • zajistěte pracovníků SBS civilní uniformy, které nepůsobí zastrašujícím dojmem • omezte eskortování pracovníků SBS při pohybu cizinců po venkovních prostorách areálu • zrušte pochůzky se psy uvnitř areálu
Do 3 měsíců	<ul style="list-style-type: none"> • odstraňte mříže a katry v příjmovém oddělení • odstraňte kovové zábrany v oknech a dveřích na balkon • odstraňte katr před prostorem s volnočasovými aktivitami • odstraňte všechny vnitřní ploty a ostnaté dráty v zařízení
Průběžně	<ul style="list-style-type: none"> • informujte cizince průběžně o možnosti ukládat si potraviny do lednice
Do 6 měsíců	<ul style="list-style-type: none"> • zajistěte pro cizince levnější telekomunikační služby